

Peter Verstraten

Kernthema's in de Filmwetenschap
 Amsterdam (Boom Onderwijs) 2008, 235 p.,
 € 29,50, ISBN 978 9047 300 694

Zo populair als academische opleidingen op het gebied van mediastudies en filmwetenschap in de laatste tien jaar zijn geworden, zo dun bezaaid is dit gebied nog altijd wat betreft Nederlandstalige publicaties. Studenten die aan deze opleidingen beginnen, wordt daarvoor in de regel niet alleen gevraagd om de sprong naar een wetenschappelijke benadering van audiovisuele media te maken, maar moeten daarbij ook in hoog tempo academisch Engels leren beheersen om de beschikbare literatuur tot zich te nemen.

Nieuwe inleidende teksten over deze discipline zijn daarom altijd een welkome aanvulling op het karige aanbod, zowel voor studenten als docenten. Vandaar dat de publicatie van een nieuw boek in de reeks 'Wetenschapsfilo-

sofie in Context' getiteld *Kernthema's in de Filmwetenschap*, goed nieuws is. Auteur Peter Verstraten is als universitair docent intermediale literatuurwetenschap goed bekend met de theoretische beginselen van de filmwetenschap als academische discipline. Hij stelt zichzelf als doel een breed overzicht te geven van de verschillende invalshoeken van waaruit filmwetenschap wordt ingevuld. De problematiek rondom een nauwkeurige definitie van het medium staat in de structuur van zijn boek centraal. Dit leidt hem ertoe vier kenmerken te noemen die als leidraad van de vier hoofdstukken in het boek functioneren: film als technologisch medium, film als vertellend medium, film als artistiek medium, en film als filosofisch/theoretisch medium.

Het grote voordeel van deze structurering is het duidelijk communiceren van de verscheidenheid aan perspectieven en invalshoeken op een medium, dat te vaak in chronologische termen wordt benaderd. Het teleologische uitgangspunt dat zijn stempel heeft gedrukt op zoveel andere introducties tot dit medium wordt hierbij vermeden, en de belangrijkste verschillen tussen deze kaders worden door Verstraten duidelijk belicht. Ook toont hij zich zeer goed belezen in de vakspecifieke literatuur: van klassieke werken van André Bazin en Christian Metz tot de meer hedendaagse perspectieven van Lev Manovich en Slavoj Žižek. Hierbij wordt een prettige balans gevonden tussen uitleg van theorie en voorbeelden uit een rijke schakering van allerhande films, van de klassieke filmcanon tot recente Hollywood-successen. Het algemene euvel van dit soort algemene overzichten, namelijk dat sommige ideeën erg summier moeten worden samengevat, blijkt ook hier niet geheel te vermijden, maar de vaart die Verstraten erin houdt is aangenaam en bewonderenswaardig.

Ter verduidelijking van het gebruik van zoveel filmvoorbeelden wordt de tekst regelmatig onderbroken door kaders waarin de belangrijkste besproken films in enkele alinea's worden samengevat. Het is begrijpelijk dat er een zekere behoefte was om lezers met een beperkte filmkennis op deze manier een hel-

pende hand te bieden, maar deze samenvattingen van de plots zijn voor die beoogde groep waarschijnlijk wel erg beknopt, terwijl ze geen relevantie hebben voor filmfans die *THE TRUMAN SHOW* al vaker hebben gezien. Op deze momenten wreekt zich ook de totale afwezigheid van visueel materiaal in dit boek. De in vele opzichten vergelijkbare tekst *Lessen van Hitchcock* van Patricia Pisters biedt ook geen weelde aan beeldmateriaal, zoals we die in Engelstalige standaardwerken als *Film Art* van David Bordwell en Kristin Thompson tegenkomen. Maar de incidentele foto's in het boek van Pisters maken wel duidelijk hoe belangrijk een visuele ondersteuning van teksten over dit onderwerp toch is.

Waar Pisters in haar boek het oeuvre van Alfred Hitchcock als leidraad voor een overzicht van kernbegrippen in de filmwetenschap nam, kiest Verstraten in zijn werk voor de film *THE MATRIX*. Gelukkig wordt de lezer niet doodgegooid met dit ene veelbesproken voorbeeld, maar wordt deze film in de concluderende paragraaf van elk hoofdstuk nog eens genoemd, om 'te illustreren dat één enkele film zijn tentakels kan uitstrekken in de richtingen van technologie, filosofische ideeën, verhaaltheorie, esthetiek, maatschappelijke beeldvorming, commercie en entertainment' (p. 11).

Bovenstaand citaat geeft niet alleen een indruk van de ambitieuze, altijd heldere aanpak van Verstraten, maar biedt ook als voorbeeld van het soms nogal bloemige proza waarvan hij zich bedient. Vaak werkt dit op een speelse manier beeldend, zoals de bovengenoemde 'tentakels' van *THE MATRIX*, maar het leidt hier en daar ook tot wat merkwaardig taalgebruik. Soms lijkt dit geforceerd informeel, zoals de vraag of een tv-programma 'net zo of intrigerend of subversief kan wezen als bijvoorbeeld een Godardfilm', en soms juist weer wat oubollig ('zoals te doen gebruikelijk voor leerlingen'). Gelukkig is het wederom de vaart waarmee de auteur door voorbeelden en theorie heen raast die dit kleine euvel overkomt: incidentele stijlbreuken komen niet vaak genoeg voor om echt te gaan storen, en het

tempo ligt zo hoog dat de gemiddelde lezer er al gauw overheen zal razen.

Toch lijkt de beoogde lezer van deze tekst, zowel door de stijl als door de structuur van het boek, eerder een student of wetenschapper die zich vanuit een andere (al dan niet geesteswetenschappelijke) discipline voor het eerst over de filmwetenschap wil buigen dan een eerstejaarsstudent bij een opleiding als Media & Cultuur. Want ook al toont Verstraten zich wel degelijk zeer goed geïnformeerd over hedendaagse filmcultuur, toch zal de beginnende student vermoedelijk te weinig punten van houvast aantreffen om het als een gemakkelijk toegankelijk boek te ervaren. Hierin had de toevoeging van beeldmateriaal veel goed kunnen maken om de inhoud van het boek gemakkelijker te ontsluiten, maar daarnaast vereist de tekst een redelijke affiniteit met begrippen uit de wetenschapsfilosofie. Deze worden door de beginnende student in het eerste jaar steevast als 'vaag' afgedaan, totdat er een ontwikkeling heeft plaatsgevonden die het belang van deze grondbeginselen duidelijk heeft gemaakt.

Kernthema's in de Filmwetenschap is daarmee enthousiast aan te raden voor academici uit andere disciplines die een helder overzicht van de relevante thema's in de hedendaagse filmwetenschap zoeken. Ook voor de wat gevorderde student heeft het boek veel te bieden, al zullen beide groepen ongetwijfeld de afwezigheid van beeldmateriaal uit de besproken films sterk betreuren. Als publicatie in de reeks 'Wetenschapsfilosofie in Context', met als doelstelling het bespreken van filosofische vragen vanuit verschillende wetenschapsgebieden, is het daarom een welkome, zeer overtuigende aanvulling op het nog altijd erg karige aanbod in Nederland.

Dan Hassler-Forest